

Kära jämtar och härjedalingar!

Nu har väl surströmmingsdoften blåst bort från de flesta matrum och vi kan så sakteliga se fram emot julhelgen. Vi är stolta att kunna erbjuda ett särskilt intressant program till förejulkaftet. Jag antar att de flesta av er känner väl till **Kristina Persson**, tidigare vice riksbankschef, landshövding i Jämtlands län m.m. men nu **minister i Sveriges regering**. Hon kommer att berätta om sitt jobb som framtidsminister, något som jag tror att många gärna vill veta mer om. Vi får innerligt hoppas att det inte kommer några politiska förvecklingar emellan och krånglar till det.

Lägg märke till att vi har flyttat julkaftet till lördagen före 1:a advent istället för före den 2:a advent, som traditionen varit tidigare. Anledningen är att det ska passa Kristinas fullbokade kalender.

I detta årets sista Avisen fortsätter Lars Nordell sina reportage om jämtländska fotbollsarenor och i det sammanhanget vill vi i JH Gille sända ett stort GRATTIS till Östersunds FK som nu såsom 1:a lag från Jämtland direktkvalificerat sig till högsta fotbollsdivisionen i Sverige, Allsvenskan. Något som alla jämtar i och utanför länet ska vara mycket stolta över. Uppsalas Sirius har i skrivande stund möjlighet att kvala sig in i Allsvenskan. Vi önskar naturligtvis även Sirius lycka till!

En annan sak, som jag redan nu vill påminna om, är att 2016 har Jämtlands-Härjedalens Gille **70-årsjubileum**. Det innebär att **årsmötet den 12 mars** kommer att bli extra festligt. Boka in det datumet redan nu, så att ni inte missar det.

Väl mött på Storgatan 11 den 28 november!

Eva

Vad betyder Åreskutan?

Krokom, Dvärsätt, Arvesund, Hallen och Norderön. Se där några orter som JH Gille for igenom under hemvändardagen i somras (ett utförligt reportage finns på hemsidan, länken hemvändardagar).

Oftast har ortnamn förändrats under tidens gång, Men Krokom skrevs även 1437 *Krokom*, böjd flertalsform av *krok*, 'krök' och visst gör Indalsälven en kraftig krök i höjd med Krokom-Hissmofors.

Dvärsätt är ett så kallat '*säter*'-namn, här sammansatt med ordet *dvärg*, 'mystiskt väsen'.

Jämtland, speciellt kring Storsjön har många sund, därav de många '*sund*'-namnen. *Arvesund* är förmodligen en sammansättning av ett mansnamn och sund, '*Arves sund*'.

Ortnamnet *Hallen* är helt enkelt bestämd form av ett ord '*hall*' som här betyder 'höjdslutning'. Samma ord finns i *Hallom* som ligger på en höjd i Myssjö socken. *Hallom* är ett s.k. '*hem*'-namn som betyder 'gård', 'trakt'. Gården på höjden, ett mycket passande namn. Grannbyn *Kövra* har ett s.k. '*vin*'-namn. Slutledet '*vin*' har för länge sedan försvunnit ur språket men har haft betydelsen 'ängsmark', 'betesmark'. Namnet *Kövra* anses ha bildats före 500-talet och kan ha betydelsen 'upphöjning'.

Trakten runt Storsjön är inte bara en kulturbygd, det har även varit en kultbygd. Det mest kända kultortnamnet är väl *Frösön*. Frö var son till '*Njord*' och Njords ö är förstas *Norderön*.

Vad ligger då bakom *Åreskutan*. Ja, när det gäller ortnamnet *Åre* är betydelsen osäker. Det torde vara från något naturnamn, men är det '*å*', älv, är det från '*ari*' örn? '*Skutan*' är besläktad med verbet 'skjuta', 'något som skjuter upp'.

Är du intresserad av fler ortnamn och deras uppkomst? Låna då Bertil Flemströms "Ortnamn i Jämtland" som vi har i vårt bibliotek. Uppgifterna här är tagna ur denna bok.

Jan Enger

Det är vi som styr och ställer i Gillet:

Ordförande Eva Hjelm (327291), evahjelm@bahnhof.se **Vice ordförande** och **Sekreterare** Stefan Halvarsson (468065), stefan.halvarsson1@comhem.se **Skattmästare** Bengt Hjelm (327291), bengthjelm@bahnhof.se **Gillevärdar** Elisabet Eriksson (429616), elisabet_er@outlook.com, Gertrud Nordell (429330), gertrud.nordell@telia.com **Bibliotekarie** Stellan Karlsson (525270), stellan.karlsson@tele2.se **Redaktör och hemsidesansvarig** Jan Enger (323240), jan@enger.se

Hemsida: www.jhgille.se **e-post:** info@jhgille.se **Plusgiro:** 39 30 09-6

Jakten på jamtska fotbollsarenor

För ett år sedan, i 2014 års sista Avisen, slutade vår arenajakt i "Offerdalshägna", och nu går färden vidare västerut och till fagra Alsen. Och här finns då "Bleckåsvallen IP". Vid Bleckåsen.

Bleckåsvallen

Nu kommer vi till, i mitt tycke, en riktig pärla bland Jämtländska arenor. Kanske inte vackrast belägen, men ack så välskött, så fint utrustad och som arena betraktat, en riktig "drömplan". Väl i klass med Jämtkraft Arena (nästan i alla fall).

Hemma-arena för Alsens IF, spelades i division fyra Jämtland Härjedalen JH, 2015. Från den vackra Offerdalsbygden styr vi nu kosan söderut och närmare bestämt till Oviken/Myrviken. Dock, vi gör ett snabbt stopp i Nälden och besöker "Näskottvallen" Eller heter den "Tallåsen"? Viss oenighet om namnet fanns bland några personer som vi träffade på vid idrottsplatsen. En fotbollsplan tillhörande Näldens IF. En glad och stolt ordförande berättade om att fotbollsplanen är en av Sveriges största till ytan. Exakt hur stor visste han dock inte. Näldens IF har sedan flera år tillbaka endast poj- och flickjuniorfotboll. Är det manne den stora planen som "knäckte" seniorlagen, eller...?

Och så är vi nu framme i Myrviken. Här, alldeles bredvid den kända festplatsen Fröjdholmen, ligger nu en fotbollsplan där anrika idrottsföreningen

Myssjö-Oviken IF huserar. Nämligen "Kejsarvallen". Varför i all världen detta storslagna namn på en fotbollsplan beläget i kanten på den jämtländska

fjällvärlden? Bara namnet förpliktar ju till stordåd. Efter vissa efterforskningar så dök plötsligt förklaringen till namnet "Kejsarvallen" upp. Så här är det!

En fotbollsplan fanns tidigare i Obbåsen (Oviken). En man som kallades för Kejsaren bodde vid planen. Planen döptes därför till "Kejsarvallen". Planen lades ner och ny plan byggdes i Myrviken, vilken är centralorten. Man kan säga att planen flyttades från Obbåsen till Myrviken och man behöll då namnet.

Dock, och dessutom tyvärr, kunde vi snabbt konstatera att "Kejsarvallen" inte alls var i något bra skick. Se bilden på avbytarbåset.

Eftersom nu Myssjö-Oviken på herrsidan spelar i samma division som Alsens IF, så upplevdes det miserabla skicket på planen som väldigt konstigt. Men förklaringen är enkel och lätt att förstå. Det finns nämligen en helt ny plan tillhörande Myssjö-Oviken IF.

Beläget inte långt ifrån Persåsen. Här finns nu "Åsvallen". Huvudarena för Ovikens stolta fotbollslag. Både på herr- och damsidan. Välskött och fint belägen i den jämtländska fjällvärlden.

Innan vi nu sätter punkt för denna resa bland kända och okända fotbollsplaner i Jämtland så kan vi bara konstatera att vi nog får lov att återkomma i ärendet. Ta nu Järpens IF som ett exempel. Två fotbollsplaner finns i Järpen med namnen "Röjsmon IP" respektive "Cuba". Varför i all världen namnet "Cuba" på en arena i västra Jämtland, Sverige? Någon i Gillet som vet?

Lars Nordell

Surströmmingskalaset den 18 september 2015

Hjärtat klappar bland Gillets medlemmar städse för hemprovinserna Jamtland och Härjedalen, något som inte minst senast förliden sommars hemvändardagar med rekorddeltagande gav belägg för. Frågan var om även uppföljande samling å Bergsbrunna bygdegård utanför Upsala skulle uppvisa samma goda uppslutning? Frågan härom fanns anledning att ställa, inte minst mot bakgrund av den stora anstormningen av deltagare vid fjolårets motsvarande kalas. Det hölls i centrala Upsala stad, å Pensionisternas hus på Salagatan. Farhågan var nu, att det längre avståndet för ett antal medlemmar också komme att innebära färre anmällda.

Och visst, denna gång kunde orlistyrara **Eva Hjelm** välkomna 50 deltagare, mot fjolårets runt 70, men det visade sig å andra sidan bli en ganska lagom samling; trivseln visade sig nämligen bli den allra bästa, när folk efter inledande Jämtlandssång till text på både svenska och jamska väl bänkat sig, försett sig av den jästa fisken – denna gång av märket Kallax – peran, löken, korntunnbrödet från Maud & Olof Erikssons bageri i Gäddede, osten från i huvudsak Skärvangen, stillat det värsta suget i tarmen, fått upp värmen och satt fart på *shlappra* under tilltagande trivsamt sorl. Hårtill bidrog i hög grad även **Ando Sundelins** entusiastiska sånganförskap till de speciella surströmmingsmatsupervisornas genomförande, vilket var i högsta grad stämningshöjande. Tyvärr medhans inte Peran Bloss, men den lär komma att framföras en annan gång.

Vad som däremot ägde rum var sedvanlig pristävling om jamska, med utslagsfrågor avseende allehanda med hemprovinserna sammanhängande ämnen av varierande art. Frågorna på jamska kommer här i repris, med svar, som följer.

Brugd = hamknippe (passus: tävlingskonstruktören hade här tyvärr råkat smyga in ett "n" i alternativet, vilket må ha bidragit till att göra detsamma näst intill obegripligt. Det var sålunda inte fråga om hamknippe, utan knippe av hampa). Alltnog: *dekk* = er (alla lag klarade med glans den glosan, detta pronomen); *eer* = backa med båt, mynna (båda alternativen stämmer); *fli* = städa, laga, rensa, skynda (bara den femte översättningen "flitig" är fel). Fråga 5, om *gana*, visade sig bli knepig. Endast Lag Bergqvist – Olovsson knäckte svaret = gälar. Avslutningsvis svarade nästan alla rätt på *håttu* = trevlig eller trofast.

Så till utslagsfrågorna. Svaren är följande, med i förekommande fall källhänvisningar.

Fråga 1 a) Hur många alnar lång är Högåsbron mellan Slätte i Alsen och Ugård i Mattmar? Svar: 87 (Fale Burmans dagboksanteckningar om Jämtlands vägar 1791, s. 50).

b) Hur många alnar gick det enligt en förordning från 1665 på en svensk mil? Svar: 18.000. Lag Bergqvist – Olovsson klarade matematiken (a.a. s. 28).

c) Kungen Karl Knutsson passerade Jamtland från Trondheim. När skedde det? Svar: 1449. Återigen var lag Bergqvist – Olovsson ensamma om att klara frågan – imponerande! (a.a. s. 21. Se även Dick Harrisons biografi över Karl Knutsson, s. 194).

Fråga 2 1889 inrättades den första telegrafstationen i Sveg. Vem var dess första telegrafist? Svaret är Olga Biberg (Nils Bromée. En bok om Sveg och Härjedalen, s. 195).

Fråga 3 Översätt *ekkshlan*. Svar: kindtänder (här gavs ledtråden "anatomiskt, kan rään", d.v.s. smärta, göra ont)

Fråga 4 *I håkka sokn ligg Grisselnlös*? Svar: Frösö socken. Ingen klarade frågan (Bertil Flemström: Jämtländska ortnamn, s. 73-74).

Fråga 5 Översätt te jamska: oaktsam = ? Svar: *böjs, bösut, ovein, ovejjen*. Flera lag hade goda förslag som dock inte träffade riktigt mitt i prick.

Fråga 6 Här efterfrågades vilket år en trio (en ingenjör, en studerande och en hemmansägare) beskådade Storsjödjuret i Brunfloviken. Rätt svar = 1947 (Knut Svedjeland: Storsjödjuret, s. 39). Lag Agneta Ekman var snubblande nära med svaret 1948. Förträffligt!

Vann gjorde lag Bergqvist – Olovsson, knappt men klart, före lag Anna Greta – Karl-Evert och på tredje plats Team: Maps. Dessa de trenne främsta lagen belönades med varsin strut Årechoklad att smaska på.

I övrigt förevor *ätterat* kaffe med björnbärspaj och vaniljsås samt lotteridragning med assistance av geografilottsedelsseriekunnige medlemmen **Per Gunnar Norman**, allt innebärande idel högsvinster till saliga vinnare. Som avrundning framförde **Evert Wallström** deltagarnas stora tack till gillevärdarna för en lyckad afton.

Stefan Halvarsson

Flera bilder finns på hemsidan www.jhgille.se

Kulturlänkar från Jämtland-Härjedalen

www.jlk-konstforeningen.se/100-ar-och-hundra-konstnarer Hemsida för Jämtlands läns konstförening

www.jamtkultur.se

Jämtländska uttryck och historier

aksellindstrom.se

Hemsida om Jämtlands nationalskald

pellemolin.se

Pelle Molinsällskapets hemsida

<https://hildegardlofbladh.wordpress.com/om-hildegard/forfattaren>

Författaren Hildegard Löfbladh föddes i Ragunda och har ett sällskap

www.fornskrift.se

Jämtlands läns fornskriptsällskap

jhlitt.wordpress.com

Om böcker, berättare och ömse från Jämtland och Härjedalen

www.peterson-bergersallskapet.se

PB-sällskapets hemsida

www.flata.net/hedenvind

Hedenvindssällskapets hemsida om den Strömsundsfödde författaren.

Jämtar och Härjedalingar i Uppsala med omnejd

hälsas välkomna till

Förjulskaffe

Pensionärernas Hus

Storgatan 11 lördagen den 28 november 2015 kl 14.30

Förra landshövdingen i Jämtlands län **Kristina Persson** kommer att berätta om sitt jobb som framtidsminister

Glögg och kaffe med tillbehör till en kostnad av 100 kr

Anmälan senast 21 november till Elisabet Eriksson,
gillevard@jhgille.se eller tel. 42 96 16